

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת נויר

תוכן

- 1.....הלכה למעשה
- 1.....א. איש חייב לחנך בנו במצות ואין האשה חייבת לחנך את בנה
- 4.....ב. הלכה היא בנזיר אהכי בנזירות אין בנדרים לא
- 4.....ג. חולין בעזרה לאו דאורייתא
- 5.....הלכתא למשיחא
- 5.....ד. לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת
- 6.....ה. מקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן על הודאי אף נקבה מביאה קרבן על הודאי
- 6.....ו. זכר מביא על הספק אף נקבה מביאה על הספק
- 6.....ז. נקבה ממין שהיא מביאה על הודאי מביאה על הספק
- 7.....ח. זכר מביא קרבן ונאכל
- 7.....ט. עד מתי מדיר את בנו בנזיר עד שיביא שתי שערות
- 8.....י. מופלא הסמוך לאיש דאורייתא

דף כט.

הלכה למעשה

א. איש חייב לחנך בנו במצות ואין האשה חייבת לחנך את בנה

מצות הינוך לא שייך אלא באב ולא באם¹ או באחר. אולם י"א² שאם אין אב מצוה על האם ולכו"ע מקיימת מצוה בחינוכם.

וכבר התבאר במסכת יומא דף פב. כיצד הוא חינוכו של קטן במצות צום יום הכפורים, קטן³ הבריא בן תשע שנים שלימות פירוש שנשלמו לו תשע שנים לפני יום הכיפורים, או אם הוא כחוש ותשש כח בן עשר שנים שלימות, אין מניחין לו לאכול כפי הרגלו בחול ומחנכין אותו לשעות מדברי סופרים. כדרך שיבואר להלן.

¹ מג"א תרמז ס"ק ב ומוכא מה' זו במ"ב ס"ק ה

² א"ר תריב ב מוכא בשע"ת שם ס"ק ב

³ שו"ע ונו"כ תרמז ב

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת נויר

השלמה – י"א שמעיקר הדין בן י"א שנים שלימות בין זכר ובין נקבה מתענין ומשלימין מדברי סופרים כדי לחנכן במצות. ויש אומרים שאפילו בנות י"א שנים שלימות ובן זכר בן י"ב שנים שלימות אינן צריכין להשלים כלל אפילו מדברי סופרים אלא מחנכין אותן לשעות⁴. והעיקר כסברא הראשונה. ומכל מקום בנער שהוא כחוש ותשש כח ואינו חזק לסבול התענית יש לסמוך על סברא האחרונה ומותר להאכילו אף שאין שום חשש סכנה אם ישלים.

וכדרך שמחנכין אותן באיסור אכילה ושתייה הן לשעות והן להשלים וכמו שנתבאר כך צריך לחנכו באיסור רחיצה וסיכה אפילו מדין התלמוד, ולא מחמת המנהג בלבד. ובימינו אין מדקדקים עכשיו שיתענה קטן כשהוא בן י"א שנים שלימות, לפי שהכל לומדים עכשיו והתורה מתשת כחם ולכך אינן חשובין כבריאיין לענין זה, ועוד דבזמן הזה שירדה חולשה לעולם מן הסתם כל קטן אינו נחשב כבריא לענין זה, ויתענה עד חצות היום. אך אם ידוע להוריו שהוא בריא ויכול להתענות כל היום, משנה לפני הבר מצוה או הבר מצוה יחנכו שיתענה כל היום.

במה דברים אמורים ביום הכיפורים שהוא מן התורה אבל בשאר תעניות שאינן אלא מדברי סופרים אין צריכין להתענות אלא אם כן ידוע שהביאו שתי שערות.

קטן שהוא פחות מבן תשע שנים שלימות אין מענין אותו ביום הכיפורים, ואפילו אם הקטן רוצה להחמיר על עצמו מוחין בידו כדי שלא יבא לידי סכנה ומאכילים אותו כמו שנתבאר. ולכן יש להזדרז לתת לקטנים אלו לאכול ולשתות לפני שילכו לבית הכנסת. אבל בליל יום הכיפורים המנהג שמוותר לתת להם להתענות⁵.

אף על פי שהקטן פטור מכל המצות⁶, וגם אביו אינו חייב לחנכו במצות מן התורה אלא מדברי סופרים, אבל תלמוד תורה, מצות עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה אף על פי שהקטן אינו חייב, שנאמר (דברים יא פסוק יט) וְלִמְדֶתֶם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם.

ומאימתי אביו חייב ללמדו משיתחיל לדבר מלמדו (שם לג פסוק ד) תוֹרָה צְנֹה לְנוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֵת יַעֲקֹב וּפְסוּק רֵאשׁוֹן מִפְרֶשֶׁת שִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד מִלְּמֵדוּ מֵעַט מֵעַט פְּסוּקִים פְּסוּקִים בְּעַל פִּה עַד שִׁיחָא בֵּן חֲמֵשׁ שָׁנִים, דהיינו בשנה חמישית שאז מלמדו לקרות תורה שבכתב מעט מעט בביתו, עד שיהיה בן שש או בן שבע, וקודם לכן בשנה הרביעית מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה בשנה חמישית.

וכבר התבאר במסכת סוכה דף מב. שקטן היודע להתעטף, כלומר שיוודע לעטוף שני ציציות לפניו ושנים לאחוריו, ויודע לאחוזו הציצית בידו בשעת ק"ש, אביו צריך ליקח לו בגד של ד' כנפות, ולהטיל בו ציצית לחנכו.

י"א שגיל זה הוא בן תשעה שנים. וי"א שגיל זה הפקח בן שש שנים ואינו פקח בן שבע⁸.

⁴ שמכיון שהחינוך אינו אלא מדברי סופרים לא רצו חכמים להחמיר עליהם כל כך שיתענו עד הלילה ודי להם בחינוך שעות לפי כחם.

⁵ הלכות חג בחג ימים נוראים עמ' שפא

⁶ שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק א סעיף א

⁷ שו"ע ונו"כ יז ג

⁸ כף החיים שם י

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת נויר

ועוד שם שקטן היודע לנענע לולב כדינו כלומר שיודע להוליך ולהביא להעלות ולהוריד⁹, אביו חייב לקנות לו לולב לכל ימי החג¹⁰, כדי לחנכו במצוות, וכדי שיוכל גם לנענע בשעת ההלל עם הציבור, אפילו אם אינו בקי באיזה סדר או מתי לנענע¹¹. אולם אינו צריך לקנות לו מהודר אלא מספיק כשר לברכה¹².

וכן התבאר במסכת סוכה דף כח. אף על פי שהקטנים פטורים מן הסוכה מן התורה עד שיהיו בני י"ג שנים, מכל מקום מדברי סופרים¹³ כל קטן שאינו צריך לאמו, דהיינו בן שש שנים שלימות, ואם הקטן חכם וחריף בענין שאינו צריך לאמו אפילו כשהוא בן חמש שנים שלימות, חייב בסוכה¹⁴ כדי לחנכו במצות¹⁵. אבל כשעדיין הוא צריך לאמו, כשם שאמו פטורה כך הוא פטור אפילו מדברי סופרים כיון שהוא צריך לה. וי"א¹⁶ שמבן חמש ולמעלה, אם אביו בעיר שאינו צריך אז כ"כ לאמו, מחוייב אביו לחנכו בסוכה.

אף על פי שהקטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה, מכל מקום אם הוא אוכל וישן חוץ לסוכה אין צריכין למחות בידו ולגעור בו, אבל אביו חייב לגעור בו ולמחות בידו ולהכניסו לתוך הסוכה כדי לחנכו במצות, אבל אמו אינה חייבת לחנכו במצות והרי היא אצלו כשאר כל אדם, ומותר לה ליתן לפניו לאכול חוץ לסוכה, אף על פי שיודעת שבודאי לא יכנוס לסוכה לאכול אלא יאכל במקום שנתנה לפניו אין בכך כלום כיון שאינה אומרת לו שיאכל חוץ לסוכה.

ואם אין לו אב וי"א¹⁷ שאמו וב"ד חייבים לחנכו¹⁸, ולכו"ע אסור להאכיל לקטן בידים חוץ לסוכה אפילו לאדם אחר אם נותן לתוך פיו וכן אסור לצוות לו לאכול¹⁹.

⁹ שו"ע ונו"כ תרנו

¹⁰ מ"ב שם ג

¹¹ שער הציון שם ס"ק ב

¹² בה"ל תרעה ד"ה לדידן

¹³ שו"ע ונו"כ תרמ ב

¹⁴ ועיין בערוה"ש סעי' ב' ו'לא ידעתי למה אין נזהרים בזמננו באכילת קטן בסוכה ואולי מפני שבמדינתנו עפ"י הרוב הזמן קר בסוכות וקשה על הקטן לאכול בסוכה".

¹⁵ ואפשר שבקטן אף אם יאכל פחות מכביצה יברך לישב בסוכה ששיעור חשוב הוא אצלו, ועיין שו"ע ונו"כ סי' קפ"ו, ובשו"ת חת"ם או"ח סי' מ"ט שחיוב ברהמ"ז אצל קטן הוא אפילו פחות מכזית, ובליקוטי הערות על החת"ם שם שכן דעת הפנים יפות, וצ"ע.

¹⁶ מ"ב שם ד בשם הב"ח ואליה רבה ובכורי יעקב ובית מאיר, וכן משמע מסתימת דרך החיים, ואם אין אביו בעיר כל השנה, אפילו אם בא על חג הסוכות בכורי יעקב לביתו, דבזה הוא מרגל עם אמו, שיעורו מששה שנים ומעלה שער הציון סימן תרמ ס"ק ה

¹⁷ אליה רבה ובכורי יעקב, ועיין בחתם סופר (חדושי סוגיות – תרס"ב סי' כד) כתב דאם האב רחוק מביתו, חייבת האם לחנך הילדים בשליחות האב ע"ש, והו"ד בשו"ת שבט הלוי (ח"א או"ח סי' סז), וע"ש בשבט הלוי שהביא דהתרומת הדשן לא ס"ל כחת"ם הנ"ל.

¹⁸ אך דעת התוס' ישנים ביומא (פב.) שהביא דעת רבו דרק האב חייב בחינוך ולא האם, וכתב לפ"ז דבמעשה בהילני דהכא שמא היה להם אב והיא הנכם בעבורו, ואפילו לא היה להם אב היתה מחנכם למצוה בעלמא ועיין מגן אברהם סימן שמג ס"ק א' אבל אמו אינה מצווה וכ"ה בנזיר דף כ"ט ובת"ה סי' צ"ד ומעשה דהילני בסוכה דף ב' שהושיבה בניה בסוכה ע"ש היא החמירה על עצמה (תשו' מהר"מ ד"ק סי' רי) עסי' תרי"ו ומשמע בנזיר דאין מחוייב לחנך בתו ע"ש ובתו' בנזיר הקשו מ"ש דב"ה מחוייב לחנך בתו ע"ש ואפשר דכל המצות דמי ליה וצריך לחנכם וכן הובא בילקוט אמור דף קע"ח ע"ג ועיין פרי מגדים אשל אברהם שם בתרומת הדשן מסופק שם באמו אי מצווה לחנך

¹⁹ מ"ב שם ה

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסנת נזיר

ב. הלכה היא בנזיר אהכי בנזירות אין בנדרים לא

כבר התבאר לעיל דף כח. שהאיש מדיר את בנו קטן בנזיר אף על פי שלא בא לעונת נדרים²⁰, ואין האשה מדרת את בנה בנזיר²¹, ודבר זה הלכה מפי הקבלה הוא, ואינו נוהג בשאר נדרים.

כיצד האב²² שאמר לבנו הקטן הרי אתה נזיר, או שאמר בני פלוני נזיר או הרי זה נזיר, ושתק הבן, הרי זה נזיר וחייב האב לנהוג בו כל דקדוקי נזירות, ואם נטמא מביא קרבן טומאה, וכשישלים נזירותו מביא קרבן טהרה כשאר הנזירים הגדולים.

ג. חולין בעזרה לאו דאורייתא

בכל מקום²³ מותר לשחוט חוץ מן העזרה, שאין שוחטין בעזרה אלא קדשי מזבח בלבד, אבל החולין אסור לשוחטין בעזרה מדרבנן בין בהמה בין חיה בין עוף ואסמכוהו על המקרא²⁴, וי"א²⁵ שנלמד מן המקרא ממש והרי איסורו מן התורה²⁶, וכן הוא אומר בבשר תאוה (דברים יב פסוק כא) פי ירחק מן המקום אשר יבחר יה' אלהיך וגו' ויבחת מפקדך ומצאנך אשר נתן ה' לך

²⁰ יש להסתפק אי מצי האב למשאל על נדר בנו דלא מצינו שאלה אלא בנדרו אבל נדר דאחרים לא מצינו שאלה. וכן יש להסתפק אם הבן יכול להשאל על מה שהדירו אביו ואף על גב דקי"ל דאם מיחה הבן נתבטל הנזירות היינו דוקא כשמחה בשעה ששמע אבל אם שתק בשעה ששמע תו לא מהניא ליה מחאה יש להסתפק אי מצי למשאל על נדריה דאפשר דכיון דקטן הוא ליתיה בתורת שאלה ואת"ל דכיון דקטן הוא ליתיה בתורת שאלה עדיין יש להסתפק בהגיע לעונת נדרים אי מצי למשאל על נדריה מי אמרינן דכיון דאיתיה בתורת נדרים איתיה נמי בתורת שאלה או דלמא שאני נדרים דבפירוש רבייה קרא למופלא. עוד אפשר לצדד ולומר דבן שהדירו אביו לא מצי הבן למשאל על נדריה משום דלא מצינו שאלה אלא לנודר עצמו והכא הבן לא נדר אף ששתק בשעה ששמע מ"מ שתיקה זו לא הויא כנדר. ולפי מעם זה אין חילוק בין הגיע לעונת נדרים ללא הגיע ולפי זה אפילו נעשה גדול ואליבא דמ"ד בלא נתבטל נדר האב כשנעשה הבן גדול שדין זה הוא מחלוקת בין הראשונים וכמ"ש הר"ב תוי"ט בספ"ג דסוטה יע"ש. וראיתו לרש"י בפ"ג דמכות (דף כ"ב) שכתב ואית דמפרשי נזיר שמשון נזיר מן הבטן וקשיא לן הויא נמי בשאלה איתיה שהיה אביו יכול לישאל עליו ואפי" מת אביו בשאלה מיהא הוא ההיא שעתא ע"כ. ונראה דנפשטו כל הבעיות מדברי רש"י הללו דס"ל דהמדיר את בנו בנזיר אביו נשאל עליו וכן נמי ס"ל דאין הבן נשאל על נדר אביו שהרי כתב ואפי" מת אביו כו' משמע דס"ל דאין הבן נשאל על מה שהדירו אביו וזה פשוט. משנה למלך שם.

²¹ קצת קשה דמצינו גבי שמואל שהדירתו אמו בנזיר ואמרה ומורא לא יעלה על ראשו ושמואל היה נזיר עולם כמ"ש בסוף מכילתין ופסקו רבינו פ"ג הל' ט"ז וצ"ל דגם אביו הסכים על ידה והדירו גם הוא. מעשה רקח שם.

²² רמב"ם שם הלכה יד

²³ רמב"ם הלכות שחיטה פרק ב הלכה א ג

²⁴ הרמב"ם פסק כר"ש דאמר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא נינהו. מגיד משנה שם ג, וכן הלח"מ בפ"ח מהל' מאכלות אסורות הל' ט"ז שסובר לדעת רבינו דחולין שנשחטו בעזרה איסורם מדרבנן.

²⁵ כסף משנה בדעת הרמב"ם, רש"י פסחים עיין אור שמח שם

²⁶ רא"ש חולין פ"ו ס"י ז, שמ"ק ב"ק עב א בשם הר"מ בפרטיו; מהר"ם הלאווה פסחים כג ב ד"ה מכדי בדי' הרי"ף שהביא דברי חזקיה לפי שהלכה כמותו, וכ"נ ד' היראים השלם ס"י קח.

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסנת נזיר

וגו' וְאֵכְלֶתָּ בְשַׁעֲרֵיָּךְ, הא למדת שאין שוחטין בשר תאוה אלא חוץ למקום אשר בחר ה'.

ולא בהמה וחייה בלבד, אלא כל החולין אסור להכניסן לעזרה אפילו בשר שחוטא או פירות ופת, וי"א²⁷ שלא נאסר אלא דבר שדוגמתו קרב לגבי המזבח.

ואם עבר והכניסן מותרין באכילה כשהיו, ודברים אלו כולן דברי קבלה²⁸ הן²⁹, וכל השוחט חולין בעזרה או האוכל בזית מבשר חולין שנשחטו בעזרה מכין אותו מכת מרדות³⁰.

וי"א³¹ שלא נאסר אלא רק דברים שעושה כעין הקרבה כגון הגשה או תנופה, או שבאים להכשר קרבן, וי"א³² שגם בדבר שאינו עושה כעין הקרבה אסור שהרי אסור שיאכלו הכהנים חולין עם הקדשים בעזרה.

איסור חולין³³ בעזרה זהו דוקא חולין גמורים, אבל כל שהקדישו אף שהוא הקדש בדק הבית מותר להכניסו בעזרה, וכן אין איסור אלא על ההכנסה אבל אם הכניס איזה דבר של הקדש לעזרה ופדאו שם אין איסור בפדיון זה אף שנשאר חולין בעזרה.

הלכתא למשיחא

ד. לחטאת העוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת

חטאת העוף³⁴ הבאה על הספק, נעשית כמצותה ואינה נאכלת אלא תשרף ככל פסולי המוקדשין. שמא אינה חייבת, ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה שהן אסורין בהנאה³⁵.

²⁷ התוס' והרשב"א בחידשו מובא במל"מ שם

²⁸ מזה מוכח דסבר רבינו דאיסור חולין שנשחטו בעזרה באכילה הוי רק מדבריהם. אולם ממה שכללו רבינו בפ"א מהלכות מאכלות אסורות עם בשר בחלב מוכח דהוי ד"ת, רק הואיל ואינו מפורש בתורה רק מן המדות הוי מדבריהם. אור שמח שם ה"ג.

²⁹ לכסף משנה אמת הוא שהם מדאורייתא אלא כיון דלא כתיב בהו לאו מפורש לא לקי.

³⁰ אבל מן התורה אינו לוקה, אפילו לדעת הסוברים שהאיסור מן התורה, לפי שלא נאמר בו לאו, אלא לאו הבא מכלל עשה, שאין לוקים עליו. ועי' תוס' פסחים כד ב ד"ה הכל, ובפנ"י ומל"מ שם שתמהו, ועי' שפת אמת שם שאין כונת התוס' למלקות אלא לאיסור.

³¹ התוס' והרשב"א והריטב"א ז"ל ליבא איסור דהכנסת חב"ע כי אם במידי דעביד כעין הקרבה.

³² רש"י

³³ מל"מ שם.

³⁴ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ז הלכה י

³⁵ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק א הלכה ז, וצ"ע דבלא"ה אינה נאכלת דשמא אינה חייבת והמליקה נבילה. עיין ערוך השולחן העתיד הלכות פסולי המוקדשין סימן קלז סעיף יד, אולם אי משום הא לא הוי אסורה בהנאה, ולהכי כתב דהוי חולין שנשחטו בעזרה שאסורה בהנאה עיין אברהם יגל הלכות מחוסרי כפרה פרק

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת נויר

וכיצד תבא על הספק, כגון שהיתה האשה ספק זבה³⁶ או ספק יולדת וכל כיוצא בזה, הרי זו מביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת, שחטאת העוף הבאה על הספק תשרף³⁷. ואין לנו חטאת בהמה על ספק, שאם נסתפק לו אם חטא אם לא חטא, יביא אשם תלוי³⁸.

ה. מקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן על הודאי אף נקבה מביאה קרבן על הודאי

כל העובר³⁹ בשגגה על אחת ממצות לא תעשה שיש בה מעשה שחייבין עליה כרת, הרי זה חייב להקריב קרבן חטאת, בין זכר ובין נקיבה⁴⁰, ומצות עשה שיקריב חטאתו על שגגתו.

ו. זכר מביא על הספק אף נקבה מביאה על הספק

כל חטא⁴¹ שחייבין על שגגתו חטאת קבועה, חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי, ומהו לא נודע אם נסתפק לו אם שגג בדבר זה או לא שגג, הרי זה מצווה להקריב אשם שנאמר (ויקרא ה פסוק יז יח) וְלֹא יָדַע וְאִשָּׁם וְנִשְׂאָ עֹנֹו. וְהָבִיִּא אֵיל תְּמִים מִן הַצֹּאֵן בְּעֶרְפָּךָ לְאִשָּׁם אֵל הַכֹּהֵן וְגו', וזהו הנקרא אשם תלוי מפני שהוא מכפר על הספק ותולה לו, עד שיודע לו בודאי שהטא בשגגה ויקריב חטאתו.

ז. נקבה ממין שהיא מביאה על הודאי מביאה על הספק

א הלכה זו, וצ"ע על רש"י בכריתות (דף כ"ו א) ד"ה וברדין כו' דבמליקה ליכא חולין בעזרה נעיינ בפמ"א ח"ב סי' ס"ט. ובשער המלך פ"א מהל' שחיטה]

³⁶ ומ"ב שדקדק רבינו לכתוב כגון שהיתה ספק זבה או ספק יולדת מפני שאינן יכולות לאכול בקדשים עד שיביאו כפרתן ולכך התירו להן להביא ספק חולין לעזרה, אבל ספק מטמא מקדש לא התירו לו להביא ספק חולין לעזרה. כס"מ פסולי המוקדשין שם. וה"ה נשבע שבועת ביטוי דלא. וצ"ע מאי שנא מנוזר דמביא בספק חטאת העוף וכמבואר בנוזר נ"ט ב' וע"ע בהל' נזירות פ"י יעו"ש היטב אבל באמת לק"מ דהתם מיירי שמביא על טומאה ובלא זה הוא מעוכב לאכול בקדשים שוב ראיתי דזה מעות עיין בכריתות ח' ב' ובתוס' נוזר נ"ה ב' בד"ה אוכל בקדשים וכו' דנוזר טמא אינו מעוכב לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו יעו"ש ואפ"ל דשם הטעם בנוזר טמא כדי לתקוני גברא דהוי כמו מחוסר כפורים והבן. הר המוריה שם.

³⁷ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה שם הלכה ו

³⁸ כלל'א דמילתא חטאת העוף הבא על הספק אינו אלא בדבר המחוסר כפרה בלי חטא אבל על החטא אינו מביא על הספק רק אשם תלוי ודוקא דבר שעל ודאי יש חטאת קבועה אבל דבר שעל ודאי אין מביא רק קרבן עולה ויורד אין מביא בספקו אשם תלוי. הר המוריה שם.

³⁹ רמב"ם הלכות שגגות פרק א הלכה א

⁴⁰ אינו ברמב"ם שם אולם הכי מוכח בכל הפרק שם

⁴¹ רמב"ם הלכות שגגות פרק ה הלכה א

הלכה למעשה ולמשיחא בדרף היומי - מסכת נוזר

האשה⁴² שלא הוחזקה עוברת⁴³, והפילה ולא ידעה מה הפילה, אם נפל שחייבת עליו קרבן או דבר שאינה חייבת עליו קרבן, הרי זו ספק יולדת ומביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת, שחטאת העוף הבאה על הספק נשרפת שמא אינה חייבת ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה שהן אסורין בהנאה.

ח. זכר מביא קרבן ונאכל

מצות עשה⁴⁴ לעשות כל האשמות כמצותן האמורה בתורה, וכיצד מעשה האשמות בין אשם ודאי בין אשם תלוי, שוחט וזורק הדם כדינם, ומפשיט ומוציא האימורין ומולחן וזורקן על גב האשים, ואם רצה להוליכן בכלי מוליך, ושאר בשרם נאכל לזכרי כהונה בעזרה כחטאת.

דף כט:

הלכה למעשה

ט. עד מתי מדיר את בנו בנזיר עד שיביא שתי שערות

כבר התבאר לעיל דף כח. שהאיש מדיר את בנו קטן בנזיר אף על פי שלא בא לעונת נדרים, כיצד האב⁴⁵ שאמר לבנו הקטן הרי אתה נזיר, או שאמר בני פלוני נזיר או הרי זה נזיר, ושתק הבן, הרי זה נזיר וחייב האב לנהוג בו כל דקדוקי נזירות, ואם נטמא מביא קרבן טומאה, וכשישלים נזירותו מביא קרבן טהרה כשאר הנזירים הגדולים.

⁴² רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק א הלכה ז

⁴³ וכתב רבינו שלא הוחזקה מעוברת משום דאי הוחזקה מעוברת אין כאן ספק דנפל גמור הוא כסף משנה שם

⁴⁴ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ט הלכה א

⁴⁵ רמב"ם נזירות פרק ב הלכה יד

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת נויר

אולם אם לא רצה⁴⁶ הבן ומיחה בדבר זה הרי זה אינו נזיר, ועד מתי יש לו להדירו עד שיגדיל בשנים⁴⁷, דהיינו י"ג ויום אחד, ויעשה איש, שיביא שתי שערות⁴⁸.

הדירו כשהיה קטן ובאמצע הנדר נעשה גדול נתבטל הנזירות⁴⁹.

י. מופלא הסמוך לאיש דאורייתא

דבר ידוע שאין הזכר נקרא גדול עד שיביא שתי שערות, ורוב בני אדם הזכרים אינם מביאים שתי שערות עד בני י"ג שנים ויום אחד, ואז הוא נקרא איש, וקודם לכן עדיין אינו איש אלא קטן. ואשה ממהרת להביא שתי שערות שנה אחת מקודם לכן, דהיינו מבת שתים עשרה שנה ויום אחד, ואז היא נקראת גדולה.

אולם למרות שגבי נדרים כתיב (במדבר ל פסוק ג) איש פי ידר נדר ליקנן או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו, והיינו גדול⁵⁰, אך מדכתבה התורה גבי נזיר (שם ו פסוק ב) איש או אשה פי יפלא לנדר נדר נזיר וגו' מרבינן ממלת כי יפליא אפילו מופלא חכם סמוך לאיש, כי פירוש יפליא כי יפריש, כלומר כשהוא מופלא ויודע לפרש לשם מי נדר, נדרו נדר, ומדכתיב איש כי יפליא שמע מינה שהפלאה זו גם כן אינה גורמת להיות נדרו נדר אלא כשהוא סמוך לאיש, דהיינו שנה אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שתי שערות, והיינו בתנוקות כל שתים עשרה ובתינוק כל י"ג.

נמצא דין עונות נדרים לזכר ולנקיבה, קטן בן י"ב שנה ויום אחד, וקטנה בת י"א שנה ויום אחד, שנה סמוך לגדלות של כל אחד, ואם יודעים לשם מי

⁴⁶ רמב"ם שם הלכה טו

⁴⁷ פסק כרבי אלא דקשה טובא דמשמע התם דלרבי וגם לפי דחיית הש"ס לכ"ע מופלא הסמוך לאיש דרבנן ורבינו פוסק שהוא דאורייתא כמבואר וכ"כ הרב לח"מ ז"ל והניח דברי רבינו בצ"ע. אמנם נראה לענ"ד דרבנינו מפרש מ"ש בגמרא לימא כתנאי וכו' הכוונה כדי לידע אי הלכה כר' יוחנן או כר' יוסי בר הנינא א"ר לקיש דאפשר דהוה תרי לגבי ר"י ולכך מיייתי הק' פלוגתא דידוע דהלכה כרבי ודחי ליה דאין להכריח זה דאפשר דפלוגתייהו תליא במופלא הסמוך לאיש וכו' וכלל זה הביאו הר"ב גופי הלכות דף נ"א ע"ב וכיון דהכא מספקא לן אי מופלא הסמוך דרבנן או דאורייתא ובפרק יוצא דופן דף מ"ו אפליגו רב כהנא עם ר"י ור"ל בהא וע"כ לפסוק כר"י ור"ל דהוה רביים לגבי ר"כ א"כ מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ולא חיישינן להדחיות של הש"ס של כאן אלא כדסלקא דעתין מעיקרא דפלוגתא דרבי ור"י בר יהודה תליא בפלוגתא דר"י ור"ב"ה אר"ל הלכה היא או חינוך וקי"ל כרבי ומעתה הפסקים הם אמתיים ונכוחים ור"ל נמי דס"ל מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ס"ל כרבי דהכא דהוה משום חינוך עד שיגיע לעונת נדרים ותו לא ודו"ק כן נראה לענ"ד מעשה רקח שם.

⁴⁸ מעשה רקח שם

⁴⁹ כ"כ התוס' בנזיר (דף ל') ועיין במ"ש הר"ב תוי"ט בספ"ג דסוטה. משנה למלך שם

⁵⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רלג

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסנת נזיר

נדרו ונשבועו, נדריהם נדר, ושבועתם שבועה אף על פי שלא הביאו שתי שערות⁵¹.

ובשנת י"ג לזכר ושנת י"ב לנקבה בודקין אותם, אם יודעין לשם מי נדרו נדרן נדר ואם לאו אין נדרן נדר. ואפילו אם נדרו בתחלת השנה ובדקו אותן וידעו לשם מי נדרו, ואחר כך בסוף השנה חזרו ונדרו, אינו נדר עד שיבדקום פעם אחרת⁵².

קודם שיש י"ב לזכר וי"א לנקבה אפילו יודעים לשם מי נדרו אינו נדר אולם גוערין בהן ומכין אותן מדרבנן שלא ילמדו לשונם בנדריים ושבועות, ואם דבר קטן וקל הוא ואין בו עינוי נפש אומרים להם שיעמדו בנדריים ושבועתם, כדי שלא ירגילו עצמם בנדריים ויבואו לנהוג קלות ראש בנדריים.

מי"ג ויום אחד ואילך לזכר ומי"ב ויום אחד לנקבה אע"פ שלא הביאו ב' שערות⁵³, הרי הם גדולים ממש, ואף על פי שאין יודעים לשם מי נודרים, נדריהם נדר, ולוקין עליהם אם יחללו, הן איש הן אשה, דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה.

וכבר התבאר לעיל דף כח. שקטן⁵⁴ שהגיע לעונת נדריים כלומר שהוא בן י"ב שנים וקטנה בת י"א שנים⁵⁵, ונדר בנזיר, הרי זה נזיר ומביא קרבנותיו⁵⁶, ואף על פי שעדיין לא הביא שתי שערות.

⁵¹ ומיהו אינן לוקין אם חללו נדריים ועברו על שבועתן עד שיגדלו, דלאו דבל יחל לא קאי אלא איש גמור, כלומר גדול דהיינו בן י"ג לזכר וי"ב לנקבה, ו

⁵² לבוש וש"ך שם א

⁵³ ש"ך שם ב

⁵⁴ רמב"ם שם פרק ב הלכה יג

⁵⁵ כמבואר בשו"ע ונו"כ יו"ד רלג

⁵⁶ דהרמב"ם ס"ל דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא וכ"כ כל המפרשים והפוסקים בדעתו וכ"מ דעת השו"ע.